

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عوامل مشترک در خانواده درمانی و زوج درمانی

طرحی کلی برای درمان اثر بخش

الیف

داگلاس اسپرنکس، دکترا، جی لیو

مترجم

معصومه اسمعیلی



انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

چاپ اول ۱۳۹۲

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

اسپرنکل، داگلاس ایچ - Sprenkle, Douglas H

عوامل مشترک در خانواده درمانی و زوج درمانی: طرحی کلی برای درمان اثربخش / تألیف داگلاس اسپرنکل، سین دیویس، جی لبو؛ مترجم معصومه اسمعیلی.

مشخصات نشر

تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری

۳۱۶ ص: جدول، نمودار

فروست

دانشگاه علامه طباطبائی: ۲۸۲.

شابک

۲-۰۸۵-۲۱۷-۹۶۴-۹۷۸: ۱۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی

فیبا

یادداشت

عنوان اصلی: Common factors in couple and family therapy overlooked foundation for effective practice, c2009

یادداشت

کتابنامه

موضوع

زوج درمانی

موضوع

زوج درمانی خانواده

موضوع

زناشویی - روان درمانی.

شناسه افزوده

دیویس، شون دی.

شناسه افزوده

Davis, Sean D

شناسه افزوده

جی لبو.

شناسه افزوده

Lebow, David

شناسه افزوده

اسمعیلی، معصومه، ۱۳۴۰-، مترجم

شناسه افزوده

دانشگاه علامه طباطبائی

رده‌بندی کنگره

۳۹۲-۹۴۷/۴۸۸ CR

رده‌بندی دیوئی

۶۱۶/۸۹۱۵۶۲

شماره کتابشناسی ملی

۳۱۲۹۲۷۹



انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

شماره نشر: ۱۸

ISBN 978-964-217-085

شابک ۲-۰۸۵-۲۱۷-۹۶۴-۹۷۸

عوامل مشترک در خانواده درمانی و زوج درمانی

طرحی کلی برای درمان اثربخش

تألیف

داگلاس اسپرنکل، سین دیویس، جی لبو

مترجم

معصومه اسمعیلی

زیر نظر معاونت پژوهشی دانشگاه

چاپ اول: ۱۳۹۲ شمارگان: ۵۰۰ ناظر فنی: مهندس رضا دنیوی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی

حق چاپ برای دانشگاه علامه طباطبائی محفوظ است. قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

سازمان مرکزی: تهران دهکده المپیک، نفاطع شهید همت، جنب پارک فرهنگ، صندوق پستی: ۱۵۸۱۵/۳۴۸۷

فهرست

پیشگفتار.....	۱
فصل اول : چه چیزی باعث تغییر درمانی می شود؟.....	۱
دو دیدگاه کلی.....	۱
مفهوم سازی های محدود و جاصع عوامل مشترک.....	۱۴
مقایست درمانگران ارتباطی نسبت به عوامل مشترک.....	۱۴
روحانی کتاب.....	۱۶
فصل دوم : تا چه مختصری از عوامل مشترک.....	۲۱
اولین نظریه های جنب محور.....	۲۲
نسل اول درمانی.....	۲۴
آغاز درک عوامل مشترک جنبش های اولیه.....	۲۶
نتایج فراتحلیل ها در مورد اثربخشی درمانی.....	۳۴
تحلیل لمبرت.....	۳۵
مناظره ی بزرگ روان درمانی.....	۳۷
مرکز و اصل تغییر.....	۳۷
بخش گزارشات روان درمانی انجمن روانشناختی آمریکا.....	۳۹
جنبش التقاطی در روان درمانی و خانواده درمانی.....	۴۱
دیدگاه میانه رو عوامل مشترک اسپرانکل و بلو.....	۴۳
فصل سوم : عوامل مشترک خاص خانواده درمانی و زوج درمانی.....	۴۵
مفهوم سازی مسائل بر حسب واژگان ارتباطی.....	۴۶
متوقف سازی الگوهای ارتباطی ناکارآمد.....	۴۹
فصل چهارم : دیدگاه بزرگ منظر بر عوامل مشترک.....	۵۹
ویژگیهای مراجع به عنوان یک عامل مشترک.....	۶۰
ویژگیهای درمانگر به عنوان یک عامل مشترک.....	۶۳
ایجاد رابطه درمانی به عنوان یک عامل مشترک.....	۶۹
ایجاد انتظار به عنوان عوامل مشترک.....	۷۰

۷۱.....	سازوکارهای غیراختصاصی تغییر به عنوان عوامل مشترک.....
۷۳.....	سایر متغیرهای میانجی و تعدیل کننده به عنوان عوامل مشترک.....
۷۹.....	فصل پنجم: دیدگاه میانه رو به عوامل مشترک.....
۸۵.....	اعتقاد به سودمندی تمام درمانها «در مقابل» پرسشهایی در باب کارآمدی نسبی هر درمان.....
۸۶.....	ارتباط «معادل کل درمان یا یکی از ابعاد درمان».....
۸۷.....	اهمیت جلوه دادن تحقیقات آزمایشهای بالینی در مقابل حمایت اقر آنها.....
۸۸.....	حاجت کردن از «این یا آن» در مقابل «هم این، هم آن» در بحث عوامل اختصاصی و عوامل مشترک.....
۹۳.....	فصل ششم: برای تعیین مراجعان به سوی تغییر (تطابق رفتار درمانگر با انگیزه مراجع).....
۹۸.....	مراجعان به عنوان اولین عامل مشترک.....
۱۰۶.....	الگوی بین نظریه ای مرابط.....
۱۰۹.....	تسهیل توجه علاقمندان مراجع از سوی مصاحبه انگیزشی.....
۱۱۱.....	تسهیل توجه علاقمندان و انگیزه مراجع در درمان ارتباطی: خانواده درمانی کنشی.....
۱۱۷.....	کاربرد اصول ایجاد انگیزه برای درمان ارتباطی: تسهیالی بالینی.....
۱۱۸.....	فصل هفتم: اتحاد درمانی مستحکم.....
۱۳۲.....	درک مفهوم اتحاد درمانی.....
۱۴۱.....	ایجاد و حفظ یک اتحاد در زوج درمانی و خانواده درمانی.....
۱۴۱.....	مداخله به عنوان روشی برای ساخت اتحاد.....
۱۴۳.....	اهمیت اتحاد درمانی.....
۱۴۷.....	فصل هشتم: الگوها: همه ی مسیرها به یک هدف منتهی می شود.....
۱۵۰.....	فرایندهای ارتباطی آشفته مشترک و اهداف درمانی: چرخه ها و الگوهای قالبی تعاملی.....
.....	مفهوم سازه های الگوی اختصاصی در رابطه با فرایندهای ارتباطی آشفته.....

سایر فرایندهای مشترک الحاقی پیرامون روابط سالم و آشفته.....	۱۶۴
فصل نهم: فرا الگوی تغییر در زوج درمانی.....	۱۶۵
نیاز به فرا الگوی تغییر.....	۱۶۵
گسترش تجربی نگو.....	۱۶۷
نمودی تعامل عوامل مشترک محدود و جامع برای ایجاد تغییر در زوج درمانی	
یک فرا الگو.....	۱۶۸
نظارت و محدودیت ها.....	۱۸۹
ملاحظات و نواده درمانی.....	۱۹۱
فصل دهم: بررسی نقطه نظرات مخالف با عوامل مشترک.....	۱۹۳
فصل یازدهم: عوامل نظارت بر عوامل مشترک.....	۲۱۵
فرصیه های بنیاد رویکردهای آموزشی تغییر برخاسته از الگو و	
تغییر برخاسته از عوامل مشترک.....	۲۱۸
مؤلفه های طرح آموزش عوامل مشترک.....	۲۲۱
نمونه های عملی رویکرد آموزشی مشترک.....	۲۲۳
تلویحاتی برای نظارت.....	۲۲۶
فراگیری جو انعکاس دهنده نظری.....	۲۲۸
فصل دوازدهم: تلویحاتی برای بالینگران و محققان.....	۲۳۱
تلویحات کلی برای بالینگران.....	۲۳۲
تلویحاتی خاص برای بالینگران.....	۲۳۷
تلویحاتی کلی برای محققان.....	۲۴۰
تلویحاتی خاص برای محققان.....	۲۴۴
ضمیمه الف: سیاهه نظارتی عوامل مشترک میانه رو.....	۲۴۹
ضمیمه ب: ابزارهای سایر نویسندگان در ارتباط با عوامل مشترک.....	۲۶۱
منابع.....	۲۶۹
واژه نامه.....	۲۹۷

بسمه تعالی

پیشگفتار

با تکوین آگاهی و خرد، انسان به باطل بودن احکام ناشی از تنگ نظری و محدودیت- های دوره مدرنیته پی می برد و عقب ماندگی ناشی از حاکمیت حواس بر خرد، من بر ما، جانی بر کلی، روزنه بر چشم انداز، اینجا و اکنون بر گذشته و آینده نگر، آنچه من می بینم، آنچه به آن می اندیشم را درک می کند. هر چند این بار هم به در حال سقوط به دیدگاه کلی همه چیز همان است که من می اندیشم و دنیا به اندازه اندیشه من است. گرفتار آمده است اما من آن نامیدوار بود که حرکت از واقعیت آن چیزی است که من می بینم، به واقعیت آن چیز است که من می اندیشم انسان را به اینجا برساند که واقعیت هم همان است که آن را می بینم؛ هم آن است که به آن می اندیشم و هم چیزی است که به ذهن من نیامده است؛ اینجا اینکه موقعیت چیزی بزرگتر از دیده ها و اذهان است.

در راستای تغییرات کلی که در نوع نگاه بشر به جهان هستی ایجاد می شود نوع نگاه او به حیطه های کوچک واقع در جهان هم تغییر پیدا می کند. مصداق بسیار کوچک روانشناسان و مشاوران نیز متوجه شدند آنچه آنها تحت حمایت نگاه های اقتصادی به عنوان درمان های شفابخشی منحصر به فرد معرفی نموده اند به هیچ وجه انحصاری نیست و تنها عوامل ویژه، آنها نیست که بر درمان موثر است. بلکه به اشتراکی وجود دارد که در همه ی درمانها و روابط عادی می تواند قدرت شفابخشی داشته باشد. البته عقل سلیم هم درستی این بیافته را به وضوح تصدیق می نماید که قدمت مشکلات ارتباطی یا روحی و روانی بشر نمی تواند به قدمت تاریخ روان شناسی که بیش از یک قرن نیست که مطرح شده است، باشد. به نظر منطقی می رسد که مشکلات بشر با ظهور او در عرصه هستی شروع شده باشد و مطمئناً طی این قرن ها بشر با همه ی مشکلاتش

به حال خود رها نشده بوده است و بنظر می رسد انسان‌های یاریگر به نامها و نقشه‌های متعدد از طریق عواملی که امروز آن را عوامل مشترکِ درمان می‌نامیم، او را در حل مسائل خود یاری کرده‌اند.

این کتاب بیان عواملی است که در یک ارتباط یاری‌بخش با هر رویکرد و الگویی نقش شفابخشی دارد. البته بین کاشفان و تبیین‌گران این عوامل مانند همه‌ی حیطه‌های دیگر، عدم مباحثی وجود دارد که می‌توان آنها را بر اساس این مباحث به دو طیف جداگانگانه تقسیم کرد. طیفی از آنها که تنها عوامل مشترک را عامل درمان‌بخش می‌داند و هیچ عامل ویژه‌ای را برای درمان ضروری نمی‌بیند و طیف دیگر را روان‌مانان و مشاورانی تشکیل می‌دهد که معتقدند علاوه بر عوامل مشترک، جهت‌گیری الگوساز در موارد خاص می‌تواند تاثیر ویژه‌ای در درمان داشته باشند و شناخت مسئله درمان را تسهیل کند. نویسندگان این کتاب از گروه اخیر هستند.

در کتاب حاضر که نوشته‌ی سه تن از کارآمدترین خانواده‌درمانگران معاصر است، سعی بر آن شده که از آرمان‌گرایی و آسمانی‌گرایی متن‌مجازی تک تک نظریه‌های موجود در مشاوره و روان درمانی جلوگیری شود. با کمک به یافتن عوامل مشترک بالقوه به تمام درمانگران و مشاوران دارای گرایش‌های مختلف کمک می‌کند تا در غنی‌سازی رویکردها مفید واقع شوند. در این کتاب رویکرد تجربی برای آموزش و تجربه بالینی مطرح می‌شود که به نظر می‌رسد پاسخگوی نیاز و تعدد مراجعین و آشفتگی‌های کنونی دنیای مدرن و پیچیده ما است. در پایان صمیمانه از همکاران و دانشجویان محترمی که به مطالعه این کتاب می‌پردازند، تقاضای کنم پیشنهادات خود را جهت بهبود کار ارائه فرمایند.

با تشکر معصومه اسمعیلی

باسمه تعالی

شرح حالی از مولفان

۱۵ گلاس، اسپرانکل^۱: مدیر مسئول طرح دکتری ازدواج و خانواده درمانی در دانشگاه پردیو^۲، استاد ازدواج و خانواده درمانی در موسسه مطالعات خانواده و رشد کودک^۳ است. دکتر اسپرانکل سردبیر اسبق خانواده درمانی و زناشویی درمانی و نویسنده و ویراستار بیش از صد مقاله علمی و بیش از شصت کتاب است که از میان آنها می توان این موارد را ذکر کرد: تحقیقات اثربخشی در حوزه ازدواج و خانواده درمانی^۴ - روش های تحقیقاتی در خانواده درمانی^۵ (در دومین چاپ، فرد پیرسی، همکار ویراستار)، و کتاب مرجع خانواده درمانی^۶ (دومین چاپ همراه با مشارکت فرد پیرسی و محرفه طر بود). او جایزه اوسبورن^۷ را از انجمن ملی روابط خانواده که دو بار در سال برای افتخارات برجسته در آموزش برگزار می شود و جایزه خانواده درمانی را از انجمن ازدواج و خانواده درمانی آمریکا (AAMFT)^۸ به خاطر مشارکتهای حرفه ای و علمی اش در این حوزه دریافت کرد. دکتر اسپرانکل همچنین در سال ۲۰۰۰ به خاطر مشارکت فزاینده در انجمن سالیانه AAMFT، جایزه تحقیقات ازدواج و خانواده درمانی را دریافت کرد. او سخنران عمومی در انجمن سالیانه در سالهای ۲۰۰۱ و ۲۰۰۵ بود و در سال ۲۰۰۰ جایزه ی تعلیم (به خاطر آموزش) را از AAMFT دریافت کرد.

سین، دیویس^۹: استاد، همکار و مدیر اجرایی طرح خانواده درمانی در پردیس دانشگاه بین المللی الایت^۹ در ساکرامنتو، کالیفرنیا، همچنین ناظر علمی و عضو بالینی انجمن ازدواج و خانواده درمانی آمریکا AAMFT است. دکتر دیویس

- 1 . Douglas H. Sprenkle
- 2 . Purdue University
- 3 . Effectiveness Research in Marriage and Family Therapy
- 4 . Research Methods in Family Therapy
- 5 . Family Therapy Sourcebook
- 6 . Osborne Award
- 7 . American Association for Marriage and Family Therapy
- 8 . Sean D. Davis
- 9 . Alliant

همچنین به عنوان عضو هیئت تحریریه مجله ازدواج و خانواده درمانی با این مجله همکاری دارد. علایق آموزشی، بالینی، تحقیقاتی اش متمرکز بر عوامل مشترک و برقراری ارتباط میان متخصصین - دانشمندان حوزه ازدواج و خانواده درمانی است. پایان نامه اش در رابطه با عوامل مشترک، جایزه‌ی تحقیقات دانشجویان فارغ التحصیل AAMFT را در سال ۲۰۰۵ و جایزه‌ی پایان نامه AAMFT را در سال ۲۰۰۶ برد. دکتر دبیریس چندین مقاله‌ی علمی - پژوهشی و کتاب را چاپ کرده است. از جمله آنها «آخرین چاپ شده، می‌تواند «چه چیزی زوج درمانی را موثر می‌سازد؟»^۱ و «طرح درمان خانواده درمانی»^۲ (دومین چاپ با همکاری فرانک داتیلیو و آرتور جانگسما) را نام برد. وی همچنین دارای یک کلینیک خصوصی است.

جی، لبو: استاد بالینی روانشناسی در موسسه خانواده در دانشگاه نورسوسترن^۳ است. او دارای سی سال تجربه بالینی، نظارتی و تحقیقاتی در حوزه‌ی زوج درمانی و خانواده درمانی است. او عضو هیئت مدیره روانشناسی خانواده تحت نظر هیئت مدیره‌ی روانشناسان حرفه‌ای آمریکا و ناظر اصلاحی انجمن ازدواج و خانواده درمانی آمریکا است. دکتر لبو مسئول فصل کتاب و مقاله است که اکثر آنها متمرکز بر فصل مشترک تحقیق و تجربه و تجربه‌ی زوج درمانی و خانواده درمانی تلفیقی هستند. کتابهای منتشرشده‌ی او «تحقیقاتی برای روان درمانگران»^۴ و چهار جلد ویراستاری شده‌ی او عبارتند از «کتابخانه‌ی خانواده درمانی بالینی»^۵، او رئیس اسبق بخش روانشناسی خانواده تحت نظر انجمن روانشناسی آمریکا است و در طرح ایجاد تغییرات بنیادین در روان درمانی با انجمن خانواده نیز مشارکت دارد.

-
- 1 . What Makes Couples Therapy Work?
 - 2 . The Family Therapy Treatment Planner
 - 3 . Frank M. Dattilio and Arthur Jongsma
 - 4 . Jay L. Lebow
 - 5 . Northwestern University
 - 6 . Research for the Psychotherapist
 - 7 . Handbook of Clinical Family Therapy

سپاسگزاری

هر سه‌ی ما مایلیم از غولهای اهدیشمند عوامل مشترک که به اتکا بر آنان این کتاب را نگاشتیم، قدردانی کنیم. آنان شامل این افراد اما محدود به آنان نمی‌شوند: کداری راجز، سول روزنزویگ، جروم فرانک، میشل لمبرت^۱، همچنین پژوهش و امپولند و دهها تحقیق روان درمانی در رابطه با عوامل مشترک که بوسیله اعضای انجمن تحولات روان درمانی انجام گرفته است، در این امر به ما کمک شایانی کردند. ما همچنین باید از «م ناگوت»^۲ در انتشارات گیلفورد به خاطر توجه خاصی که به این طرح مبذول است، تشکر کنیم.

من (D.H.S) می‌توانم تشکر ویژه‌ی خود را به باری دانگان، اسکات میلر و مارک هابل^۳؛ اولین کسانی که مرا تشویق کردند تا در بخشی از کتابشان به نام «قلب و روح تغییر»^۴ در رابطه با این موضوع بنویسم، تقدیم کنم. من از دوست و همکار همیشگی‌ام؛ آدرین بلو^۵ که در این نشر این کتاب به من کمک زیادی نکرد، سپاسگزارم. همچنین از دانشجویان و همکارانم در طرح دکتری ازدواج و خانواده درمانی در دانشگاه پردیو که به نظرات بلند گوش سپردند و در دهه‌ی گذشته آنها را مورد بحث و چالش قرار دادند، تشکر می‌کنم. از گروه «پردیو مافیا»^۶ سپاسگزارم و همیشه جای خود را در قلبم حفظ خواهد کرد. سپاسگزارم. همکارانم؛ سبن دیویس و جی لبو، من از شما به خاطر نگاشتن فصولی که تنها شما می‌توانستید آن را به نگارش در آورید و به خاطر معاضدت‌هایی که در این کتاب به من آوردید، قدر دانی می‌کنم. در نهایت از همسرم سیدنی مون^۷ که دهها سال همراه من سفر کرده، گوش شنوای خستگی‌ناپذیر برایم و بیشتر از آنکه شایسته‌ی آن باشم، در برآورد مهر و محبت خود قرار می‌داد، نهایت تشکر و امتنان را دارم.

1. Carl Rogers, Saul Rosenzweig, Jerome Frank, Michael Lambert, Bruce Wampold

2. Jim Nageotte

3. Barry Duncan, Scott Miller, and Mark Hubble

4. The Heart and Soul of Change

5. Adrian Blow

6. Purdue Mafia

7. Sidney Moon

من (S.D.D) مایلم از اولین اساتیدم در این حوزه، مخصوصاً مارک باتلر، فرد پیرس و داگ اسپرانکل^۱ سپاسگزاری کنم. شما هریک به معنای واقعی کلمه، اساتید کاملی هستید که به راستی شایسته است که نام شما را^۲ که فروتن، بی ادعا و مهربان هستید در فهرست مجریان حرفه‌ای بگنجانم. بسیاری از آنچه که در زندگی شخصی و حرفه‌ای ام به دست آوردم، مدیون دوستی با شما بوده است.

داگ اسپرانگل و جی لیو، کار کردن با شما مایه‌ی مسرت من بوده است. روحیه و شش‌علی شما برای عوامل مشترک، کار طاقت‌فرسای نگارش این کتاب را برایم آسان ساخت. من همچنین دوست دارم از همکاران و دانشجویانم در دانشگاه بین‌الملل الان قهرمانی کنم. گفتگوهای مستمر میان ما را به اصلاح و روشن‌سازی عقاید من در رابطه با مفهوم‌سازی، و کاربرد عوامل مشترک سوق داد. بالاخص از همکاران من که بدون حمایت خستگی‌ناپذیر او، قطعاً تمام کردن این کتاب برایم یک رویای محال بود، قدردانی می‌کنم. من هرگز او را فراموش نخواهم کرد. از فرزندانم اندرو، مانا، راجا و ویلیام^۳ واقعاً ممنونم چون شما با اصرار مرا از طرح‌هایم دور می‌کردید و تلاش می‌کردید تا توجه مرا به زانوهای زخمی خودتان جلب کنید، مرا وادار می‌کردید تا شما را به یک بیرم و همراه با شما روی ترامپولین ببرم، پدر شما بودن خیلی بیشتر از پیرامونی که من در حرفه‌ام در باب شفا بخش بودن یاد گرفته‌ام، به من آموخت و به من کتاب تمام شد و پدرتان باز گشت!

من (J.L.L) مایلم از اساتیدم، کن هاوارد و دیوید اورلینسکی^۴ که ضرورت پرداختن به عوامل مشترک و اصول عمومی تغییر روان‌درمانی را در سالهای تکوین شغلم برایم مطرح کردند، تشکر کنم. من با تکیه بر این عوامل مشترک و اصول توانستم در بافت گسترده‌ی خانواده‌درمانی موثر واقع شوم. من همچنین مایلم از همکارم بیل پینسوف^۴ سپاسگزاری کنم که او در رابطه با اتحاد و پیشرفت درمانی، الهام‌بخش همیشگی ما در طی سالهای بسیار بوده است و تلاش‌های ابتکار من را در ابداع روشهایی که عوامل مشترک بتوانند در یک یافت سیستمی به کار آیند، کمک بسیاری کرد. مخصوصاً مایلم از همکارانم داگ اسپرانکل و سین دیویس به خاطر روحیه‌ی مسرت بخش، صبر مثال‌زدنی و جدی پیودنشان در مشارکت طولانی مدتشان سپاسگزاری کنم.

1 . Mark Butler, Fred Piercy, and Doug Sprengle

2 . Andrew, Hannah, Rachel, and William

3 . Kern Howard and David Orlinsky

4 . Bill Pinsof